SODBA SODIŠČA (peti senat)

z dne 10. marca 2005*

V zadevi C-469/03,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 35 EU, naslovljen na Sodišče z odločbo Tribunale di Bologna (Italija) z dne 22. septembra 2003, ki je prispela na Sodišče 10. novembra 2003 v okviru kazenskega postopka zoper

Filomena Maria Miraglia,

SODIŠČE (peti senat),

v sestavi R. Silva de Lapuerta, predsednica senata, R. Schintgen (poročevalec) in P. Kūris, sodnika,

generalni pravobranilec: A. Tizzano,
sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 15. decembra 2004,

* Jezik postopka: italijanščina.

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za F. M. Miraglia N. Trifirò, odvetnica,

— za italijansko vlado I. M. Braguglia, zastopnik, skupaj z G. Aiellom, avvocato dello Stato,

— za grško vlado M. Apessos, I. Bakopoulos in M. Tassopoulou, zastopniki,

— za špansko vlado M. Muños Pérez, zastopnik,

— za francosko vlado R. Abraham, G. de Bergues in C. Isidoro, zastopniki,

— za nizozemsko vlado H. G. Sevenster in J. van Bakel, zastopnici,

— za švedsko vlado A. Kruse, zastopnik,

— za Komisijo Evropskih skupnosti E. de March in W. Bogensberger, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 54 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985 med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah (UL 2000, L 239, str. 19, v nadaljevanju: KISS), podpisane 19. junija 1990 v Schengnu (Luksemburg).

2 Ta predlog je vložen v okviru kazenskega postopka zoper F. M. Miraglia, obdolženega, da je z drugimi osebami organiziral prevoz mamil vrste heroin v Bologno.

Pravni okvir

Konvencija o izvajanju chengenskega sporazuma

3 Na podlagi člena 1 Protokola o vključitvi schengenskega pravnega reda v okvir Evropske unije in v Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti z Amsterdamsko pogodbo (v nadaljevanju: protokol) lahko trinajst držav članic Evropske unije, med njimi Italijanska republika in Kraljevina Nizozemska, vzpostavi med seboj okrepljeno sodelovanje na področju, ki spada na področje uporabe schengenskega pravnega reda, kot je določen v prilogi tega protokola.

4 Del tako določenega schengenskega pravnega reda sta zlasti sporazum med vladami držav gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah, podpisan 14. junija 1985 (UL 2000, L 239, str. 13, v nadaljevanju: Schengenski sporazum), in KISS.

5 Na podlagi člena 2(1), prvi pododstavek, protokola se od dneva začetka veljavnosti Amsterdamske pogodbe schengenski pravni red takoj uporabi za trinajst držav članic iz člena 1 tega protokola.

6 Ob uporabi člena 2(1), drugi pododstavek, drugi stavek, protokola je Svet Evropske unije 20. maja 1999 sprejel Sklep 1999/436/ES o določitvi pravne podlage za vsako določbo ali sklep, ki sestavlja schengenski pravni red, skladno z ustreznimi določbami Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in Pogodbe o Evropski uniji

(UL L 176, str. 17). Iz člena 2 tega sklepa izhaja, v povezavi s prilogo A k temu, da je Svet določil člena 34 EU in 31 EU, ki sta del naslova VI Pogodbe o Evropski uniji, naslovljenega „Določbe o policijskem in pravosodnem sodelovanju v kazenskih zadevah" kot pravno podlago členov od 54 do 58 KISS.

7 Ti členi sestavljajo poglavje 3, naslovljeno „Uporaba načela *ne bis in idem*", naslova III le-te, ki je naslovljen „Policija in varnost". Navedeni člen 54 določa:

„Oseba, proti kateri je bil sodni postopek v eni pogodbenici pravnomočno končan, se za ista dejanja ne sme preganjati v drugi pogodbenici, pod pogojem, da je bila izrečena kazen tudi izvršena, da je v postopku izvrševanja ali je po zakonodaji pogodbenice, ki jo je izrekla, ni več mogoče izvršiti."

Evropska konvencija o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah

8 Člen 2(b) Evropske konvencije o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah, podpisane v Strasbourgu 20. aprila 1959 (v nadaljevanju: Evropska konvencija o medsebojni pravni pomoči) določa:

„Pravna pomoč se lahko zavrne:

[...]

b) če zaprošena pogodbenica meni, da ugoditev zaprosilu lahko škodi suverenosti, varnosti, javnemu redu ali drugim bistvenim interesom države."

9 Kraljevina Nizozemska je oblikovala naslednji pridržek glede člena 2(b) Evropske konvencije o medsebojni pravni pomoči:

„Vlada Kraljevine Nizozemske si pridržuje izbiro o tem, ali bo obravnavala zaprosila za pravno pomoč:

[...]

b) kolikor se nanaša na pregon ali postopek v nasprotju z načelom *ne bis in idem*;

c) kolikor se nanaša na preiskavo v zvezi z dejanji, zaradi katerih se obdolženca preganja na Nizozemskem."

Nizozemska ureditev

10 Člen 36 nizozemskega zakonika o kazenskem postopku določa:

„1. Kadar se odstopi od pregona, lahko prvostopenjsko sodišče, ki je nazadnje obravnavalo zadevo, na zahtevo osumljenca ustavi postopek.

2. Sodišče lahko na zahtevo za določeno obdobje pridrži odločitev, če državno tožilstvo navede dejstva, na podlagi katerih se lahko sklepa, da pregon ne bo opuščen.

3. Pred odločitvijo sodišče pozove osebo, ki jo to neposredno zadeva, da jo zasliši v zvezi z zahtevo osumljenca.

4. Sklep se osumljencu vroči takoj."

11 Člen 255 istega zakonika določa:

„1. Po tem, ko je bil postopek ustavljen, po vročitvi sklepa o ustavitvi postopka, ali po tem, ko je bil obveščen, da ni v postopku pregona, brez vpliva na člen 12i ali 246, osumljenca ni mogoče več preganjati za isto dejanje, razen če se pojavijo novi dokazi.

2. Za nove dokaze se štejejo le izjave prič ali osumljenca ter listine, dokumenti in zapisniki, za katere se je izvedelo pozneje ali pa niso bili preučeni.

3. V tem primeru se osumljenca lahko povabi na obravnavo le po opravljeni predhodni preiskavi glede teh novih dokazov. [...]“

12 Glede zaprosil za pravno pomoč v kazenskih zadevah člen 552-1 zakonika o kazenskem postopku določa:

„1. Zaprosilu se ne ugodi:

[...]

b) če bi dejstvo, da se mu ugodi, pomenilo sodelovanje pri pregonu ali razsoditvi zadeve, ki sta v nasprotju z načelom na podlagi člena 68 [...] in člena 255(1) kazenskega zakonika;

c) če je oblikovano zaradi preiskave glede dejstev, zaradi katerih je osumljenec preganjan na Nizozemskem [...]“

Postopek v glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

13 V okviru preiskave, opravljene v sodelovanju italijanskih in nizozemskih organov, je bil F. M. Miraglia aretiran v Italiji 1. februarja 2001 na podlagi sklepa o priporu, ki ga je izdal preiskovalni sodnik Tribunale di Bologna.

14 F. M. Miragliu je bilo očitano, da je z drugimi osebami organiziral prevoz 20,16 kg mamil vrste heroin iz Nizozemske v Bologno, kar je kaznivo dejanje, ki je določeno in kaznivo po členu 110 italijanskega kazenskega zakonika in členu 80 dekreta predsednika republike št. 309/90.

15 22. januarja 2002 je sodnik Tribunale di Bologna, ki odloča v predkazenskem postopku, odločil, da mu bo sojeno za to kaznivo dejanje in da pripor nadomesti s hišnim priporom. Tribunale di Bologna je nato nadomestil hišni pripor z obveznostjo, da biva v Mondragoneju (Italija), in je na koncu preklical vse preventivne ukrepe tako, da se obdolženec trenutno prosto giba.

16 Vzporedno in za ista kazniva dejanja je bil zoper F. M. Miraglia uveden kazenski postopek pred nizozemskimi sodnimi organi zaradi prevoza okoli 30 kg heroina iz Nizozemske v Italijo.

17 Zaradi te točke obtožnice so F. M. Miraglia 18. decembra 2000 aretirali nizozemski organi in ga 28. decembra 2000 spustili na prostost. 17. januarja 2001 je Gerechtshof te Amsterdam (Nizozemska) zavrnilo pritožbo državnega tožilstva zoper sklep Rechtbank te Amsterdam (Nizozemska), s katerim je bila zahteva, naj se ga obdrži v priporu, zavrnjena.

18 Kazenski postopek zoper obdolženca je bil končan 13. februarja 2001 brez obsodbe tega na kazen ali drugo sankcijo. V okviru tega postopka nizozemski kraljevi državni tožilec ni začel kazenskega pregona zoper obdolženca. Iz spisa izhaja, da je bila ta odločitev sprejeta zaradi tega, ker je bil za ista dejanja v Italiji začet kazenski pregon.

19 S sklepom z dne 9. novembra 2001 je Rechtbank te Amsterdam obdolžencu priznalo pravico do odškodnine za utrpelo škodo zaradi prestanega pripora in nastalih stroškov odvetnika.

20 Z dopisom z dne 7. novembra 2002 je državno tožilstvo Rechtbank te Amsterdam zavrnilo zaprosilo za pravno pomoč državnega tožilstva Tribunale di Bologna na podlagi pridržka Kraljevine Nizozemske glede člena 2(b) Evropske konvencije o medsebojni pravni pomoči, ker je Rechtbank „končalo postopek brez določitve kazni".

21 10. aprila 2003 je italijansko državno tožilstvo naslovilo na nizozemske sodne organe prošnjo po informacijah o izidu kazenskega postopka, uvedenega zoper F. M. Miraglia, in o načinu zaključitve tega postopka, da bi iz tega presodilo ustreznost glede člena 54 KISS.

22 S sporočilom z dne 18. aprila 2003 je nizozemsko državno tožilstvo obvestilo svoje italijanske kolege o ustavitvi kazenskega pregona zoper F. M. Miraglia brez, po mnenju predložitvenega sodišča, zadostnih podatkov glede sprejetega ukrepa in njegove vsebine. Nizozemsko državno tožilstvo je navedlo, da je šlo za „pravnomočno sodno odločbo", ki na podlagi člena 255 nizozemskega zakonika o kazenskem postopku prepoveduje vsak pregon za ista kazniva dejanja in vsako sodno sodelovanje s tujimi organi, razen v primeru novih dokazov zoper F. M. Miraglia. Nizozemski sodni organi so dodali, da je člen 54 KISS ovira za vsako zaprosilo za pravno pomoč države Italije.

23 Po mnenju predložitvenega sodišča so se nizozemski organi odločili, da zoper F. M. Miraglia ne uvedejo pregona iz razloga, da je bil med tem časom uveden v

Italiji kazenski postopek zoper obdolženca za ista kazniva dejanja. Takšna presoja bi se pojasnila s „preventivno“ uporabo načela *ne bis in idem*.

24 Vendar pa je po mnenju Tribunale di Bologna ta razlaga člena 54 KISS napačna, saj obema zadevnima državama odvzame vsako konkretno možnost, da se odgovornost obdolženca dejansko preuči.

25 Dejansko bi taka razlaga člena 54 KISS hkrati onemogočila kazenski pregon nizozemskim organom F. M. Miraglia iz razloga, da je v Italiji v teku postopek zaradi istih dejanj, kot tudi italijanskim organom, da presodijo krivdo obdolženca.

26 Predložitveno sodišče dodaja, da bi tudi pod predpostavko, da ne bi ugotovilo, v nasprotju z nizozemskimi organi, položaja, v katerem se uporabi načelo *ne bis in idem*, in bi odločilo, da nadaljuje postopek, moralo presoditi odgovornost F. M. Miraglia brez pomembnega prispevka, ki ga pomenijo dokazi, ki so jih zbrali nizozemski organi, in brez pravne pomoči teh.

27 V teh okoliščinah je Tribunale di Bologna odločilo, da prekine odločanje in da Sodišču v predhodno odločanje predloži to vprašanje:

„Ali je treba uporabiti člen 54 [KISS], kadar je v prvi državi članici izdana sodna odločba, s katero je bil ustavljen kazenski pregon, ne da bi se odločalo o dejstvih in samo iz razloga, da je bil uveden pregon v drugi državi članici?“

Vprašanje za predhodno odločanje

28 S tem vprašanjem predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali se načelo *ne bis in idem*, določeno v členu 54 KISS, uporabi za odločbo sodnih organov ene države članice, ki določa, da je zadeva zaključena, po tem, ko je državno tožilstvo odločilo, da ne nadaljuje pregona iz enega samega razloga, da je bil v drugi državi članici zoper istega obdolženca za ista dejanja začet kazenski pregon, in to brez vsakega odločanja po temelju.

29 Iz samih določb člena 54 KISS izhaja, da se oseba ne sme preganjati v eni državi članici za dejanja, za katera je bila v drugi državi članici že „pravnomočno obsojena".

30 Vendar pa sodna odločba, kot je zadevna v postopku v glavni stvari, ki je bila razglašena po tem, ko je državno tožilstvo odločilo, da ustavi pregon iz enega samega razloga, da je zoper istega obdolženca in za ista dejanja v drugi državi članici bil uveden kazenski pregon brez vsakršne materialne presoje, ne more pomeniti pravnomočne odločbe zoper to osebo v smislu člena 54 KISS.

31 Ta razlaga navedenega člena 54 je potrebna toliko bolj, ker le z njo prevladata predmet in cilj te določbe nad vidiki postopka, ki ostajajo različni glede na zadevne države članice, in za zagotovitev učinkovite uporabe tega člena.

32 Dejansko drži, da je namen člena 54 KISS izogniti se temu, da bi bila oseba, ki izvršuje pravico do prostega gibanja, preganjana za ista dejanja na ozemlju več držav članic (sodba z dne 11. februarja 2003 v zadevi Gözütok in Brügge, C-187/01 in C-385/01, Recueil, str. I-1345, točka 38).

33 Vendar pa bi uporaba tega člena v zvezi z odločbo o ustavitvi kazenskega postopka, kot je zadevna v postopku v glavni stvari, imela za posledico otežitev oziroma oviro za vsako konkretno možnost sankcioniranja obdolžencu očitanega protipravnega ravnanja v zadevnih državah članicah.

34 Po eni strani so zadevno odločbo o ustavitvi postopka sprejeli sodni organi ene države članice brez upoštevanja protipravnega ravnanja, ki je očitano obdolžencu. Po drugi strani pa bi bil začetek kazenskega postopka v drugi državi članici za ista dejanja ogrožen, medtem ko bi začetek takega pregona utemeljil ustavitev pregona s strani državnega tožilstva prve države članice. Takšna posledica bi bila očitno v nasprotju z namenom določb naslova VI Pogodbe o Evropski uniji, kot jo določa člen 2, prvi odstavek, četrta alinea, EU, namreč „ohranjati in razvijati Unijo kot območje svobode, varnosti in pravice, na katerem se prosto gibanje oseb zagotavlja v povezavi z ustreznimi ukrepi [...] glede preprečevanja kriminala in boja proti njemu".

35 Posledično je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da se načelo *ne bis in idem*, določeno v členu 54 KISS, ne uporabi za odločbo sodnih organov ene države članice, ki določa, da je zadeva zaključena, po tem, ko je državno tožilstvo odločilo, da ustavi pregon iz enega samega razloga, da je bil v drugi državi članici zoper istega obdolženca za ista dejanja začet kazenski pregon, in to brez vsakega odločanja po temelju.

Stroški

36 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (peti senat) razsodilo:

Načelo *ne bis in idem*, določeno v členu 54 Konvencije o izvajanju Schengenskega sporazuma z dne 14. junija 1985 med vladami držav Gospodarske unije Beneluks, Zvezne republike Nemčije in Francoske republike o postopni odpravi kontrol na skupnih mejah, podpisane 19. junija 1990 v Schengnu, se ne uporabi za odločbo sodnih organov ene države članice, ki določa, da je zadeva zaključena, po tem, ko je državno tožilstvo odločilo, da ustavi pregon iz enega samega razloga, da je bil v drugi državi članici zoper istega obdolženca za ista dejanja začet kazenski pregon, in to brez vsakega odločanja po temelju.

Podpisi